

Preot Profesor Vasile Păvăleanu

Viața Cuviosului Părinte Justin Pârvu

**VOLUMUL al II-lea: 1964-1991
DIN SLAVĂ ÎN SLAVĂ**

Ediția a doua, revizuită și adăugită

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
Iași, 2022

Cuprins

Prefață la ediția a II-a	7
Introducere	8
I. Primii ani după detenție	9
II. Starea satului natal la momentul eliberării Părintelui Justin	12
III. Din închisoarea cea mică în închisoarea cea mare	27
IV. Urmărirea Părintelui în primii patru ani după eliberare	39
V. Locurile de muncă ale Părintelui Justin între anii 1964-1968	45
1. Părintele Justin – zugrav zilier în gospodăriile consătenilor	45
2. Părintele Justin – muncitor pe șantierul de drumuri forestiere Petru Vodă	47
3. Părintele Justin – muncitor la Borca, Sabasa și Cotârğaș	48
4. Părintele Justin – muncitor la drumuri forestiere Pluton, Pipirig	50
5. Părintele Justin – muncitor la drumuri forestiere Horaița	51
6. Părintele Justin – muncitor în șantierul DMI, Mănăstirea Secu	63
VI. Transferul de la DMI Secu la Mănăstirea Secu	74
VII. Reînchinovierea în Mănăstirea Secu	85
VIII. Viața Părintelui Justin la Mănăstirea Secu	89
1. Casa de la stupină	89
2. Părintele Justin – slujitor la Mănăstirea Secu	97
3. Ascultarea la brutărie	100
4. Ascultarea de stupar	101
5. Lecturile Părintelui	103
6. Grija de credincioși – preocupare dintotdeauna a Părintelui	107
7. Consătenii Părintelui Justin – pelerini la Mănăstirea Secu	108
8. Grija de părinții bătrâni și bolnavi din Mănăstirea Secu	116

9. Părintele Justin și hramul de la Mănăstirea Secu	125
10. Părintele Justin – ghid al Mănăstirii Secu	127
11. Părintele Justin – misionar la parohii	130
12. Părintele Justin – misionar în mănăstire	133
13. Părintele Justin în relația cu starețul	134
IX. Pelerinajul în Sfântul Munte	138
1. Visul la un pelerinaj în Sfântul Munte Athos	138
2. Părintele Justin urmărit de Securitate înaintea pelerinajului în Athos	142
3. Plecarea Părintelui spre Sfântul Munte	149
4. Pelerin în Sfântul Munte	151
5. Întoarcerea din Sfântul Munte	155
X. Ultimul an de ședere la Mănăstirea Secu	158
XI. Viața și activitatea Părintelui Justin la Mănăstirea Bistrița	164
1. Transferul la Mănăstirea Bistrița	164
2. În obștea Mănăstirii Bistrița	172
3. Trecerea la cele veșnice a starețului Dionisie Velea	182
4. Stăreția Părintelui Ciprian Zaharia	187
5. Lucrarea Părintelui Justin în timpul stăreției Părintelui Ciprian	193
6. Părintele Justin și tinerii monahi	205
7. Despre relația delicată a Părintelui cu starețul Ciprian	209
8. Grija față de copii	214
9. Grija față de tineri, văduve și alte categorii defavorizate	217
10. Retrageră în pustie și misiune în cetate	219
11. Părintele Justin și duhovnicia	220
12. Părintele Justin și evenimentele din 1989	224
XII. Retrageră din nou la Mănăstirea Secu	229
XIII. Visul devenit realitate	234
1. „Nu voi da genelor mele dormitare... până ce voi afla loc Domnului...” (Psalmii 131, 4-5)	234
2. „Aceasta este Poarta Cerului!” (Facere 28, 17)	238
Bibliografie	242
Documente despre viața și lucrarea Părintelui Justin: 1964-1991	247

Prefață la ediția a II-a

Veacul al douăzecilea a adus asupra Bisericii și a neamului nostru românesc multe încercări: războaie, ciuntiri din trupul țării, ateismul comunist, prigoană. Pe de altă parte, Dumnezeu a compensat aceste încercări prin ridicarea unor mari duhovnici, care, asemenea profeților din Vechiul Testament, au fost călăuze, întărire și mângâiere pentru poporul binecredincios. Șirul acestor mari duhovnici este mare, iar numele lor sunt trecute în Cartea Vieții și Îi mulțumim lui Dumnezeu că prin ei a cercetat pe poporul Său (Luca 1, 68).

Între acești bineplăcuți ai Săi, Părintele Justin Pârvu este un nume de referință. S-a născut odată cu România Mare, pe data de 10 februarie 1919, s-a format în perioada de maximă efervescentă spirituală, culturală și națională dintre cele două războaie mondiale, a luptat pe front ca preot militar, a cunoscut ororile pușcăriilor comuniste în cei 16 ani cunoscuți după gratii sau muncă silnică, a cunoscut umilința de a fi stigmatizat ca pușcăriaș, a fost reprimat cu greu în mănăstire, dar odată reintrat, a confirmat vocația monahală de excepție. După o lucrare duhovnicească și misionară vie la Mănăstirile Secu și Bistrița, ca un pom încărcat de roadă, după anul 1991 întemeiază Mănăstirile Petru Vodă și Paltin, foarte cunoscute în peisajul românesc și nu numai. A traversat veacul cu o tărie de granit și cu o voință de diamant, mereu neclintite, arătând neamului său că singura Cale spre izbăvire este Hristos „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6).

Părintele profesor Vasile Păvăleanu a avut binecuvântatul privilegiu de a-l cunoaște și de a-i fi aproape Părintelui Justin îndată după ieșirea din închisoare. Prin lucrarea biografică intitulată „**Viața Cuviosului Părinte Justin Pârvu**” aduce o mărturie de suflet despre sfințenia trăirii sale din perioada mai puțin cunoscută, de la eliberarea din închisorile comuniste, din anul 1964, până la retragerea sa în ctitoria cea de dânsul zidită de la Petru Vodă, în anul 1991.

Prima ediție a acestei cărți a apărut în anul 2019, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea Părintelui Justin, și s-a epuizat. Acum, la împlinirea a șapte ani de la trecerea la cele veșnice a marelui duhovnic, vede lumina tiparului ediția a II-a revizuită și adăugită.

Și această ediție se dorește a fi o pioasă evocare și o modestă contribuție la cunoașterea vieții pline de sfințenie a Cuviosului Părinte Justin Pârvu.

† TEOFAN

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Introducere

Dumnezeu rânduiește pentru viața pământească a omului anumite șanse și neșanse. Șansa cea mai mare pentru un muritor de rând este șederea lângă un **om sfânt!** Un om sfânt, deși este în lumea de aici, aparține deja Împărăției lui Dumnezeu, după cum zice Hristos Domnul: „pentru că nu mai sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea vă urăște pe voi lumea” (Ioan 15, 19). Dumnezeu m-a învrednicit de această șansă, să stau în preajma Părintelui Justin Pârvu la puțină vreme după venirea sa din închisorile regimului comunist, în special în 1970-1982, ca mai apoi să rămân într-o legătură duhovnicească cu Sfinția Sa și în anii ce au urmat. Întrucât am fost martorul vieții sale neprihănite și jertfelnice din vremea aceea din care nu sunt mulți martori, îndrăznesc a așterne pe hârtie câteva mărturii care să întregescă portretul-icoană al Preacuviosului Părinte Justin. Un sfânt al zilelor noastre! Un sfânt ca pârgă a neamului românesc chemat la sfințenie! Un sfânt care a trăit întru Dumnezeu pentru neamul său!

Volumul I realizat de părintele Filotheu Bălan și editat de Mănăstirea „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, Petru Vodă, prezintă viața Preacuviosului Părinte Justin Pârvu de la nașterea sa, 10 februarie 1919, până la eliberarea din închisorile comuniste, din anul 1964, alcătuit pe baza documentelor de la CNSAS și a mărturiilor proprii, consemnate în diferite cărți, reviste, articole sau interviuri.

Acest al II-lea volum înfățișează viața Sfinției Sale de la eliberarea din închisoarea Periprava, din 1964, până la întemeierea Mănăstirii Petru Vodă și strămutarea sa în preajma satului natal, și anume luna mai a anului 1991. Pentru realizarea acestui volum, am folosit documente de la CNSAS, din arhiva Mănăstirilor Secu și Bistrița, amintirile Părintelui consemnate de ucenicii săi, la care am adăugat propriile amintiri, ca unul ce am fost în preajma Sfinției Sale în această perioadă.

Un al III-lea volum, ce va întregi biografia sfântă a Părintelui Justin, va prezenta perioada marilor roduri duhovnicești și administrative, începând cu anul 1991 până la plecarea sa întru bucuria Părintelui ceresc.

Renumitul teolog grec Ioannis Romanidis spune că urcușul duhovnicesc are trei trepte: despățimirea, iluminarea și îndumnezeirea¹. Aceste trei volume prezintă trei perioade din viața în Hristos, adică cele trei trepte care l-au așezat pe Părintele Justin în slava Preasfintei Treimi.

¹ Părintele Ioan Romanidis, *Teologia patristică*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012, p. 33.

I. Primii ani după detenție

Era în primăvara lui 1964. Aveam doar opt ani și mi-a rămas foarte bine întipărit în minte episodul providențial al vederii pentru prima dată a Părintelui Justin Pârvu. Eram cu mama mea, Cristina, cam de aceeași vârstă cu Părintele, și cu bunica mea Agripina, care era de aceeași vârstă cu mama Părintelui, Anica Pârvu. Mama se născuse în satul Petru Vodă și-l cunoștea foarte bine pe copilul Iosif Pârvu, deoarece au urmat împreună școală primară din satul natal, iar bunica Agripina, care locuia într-o casă mică, bătrânească, de lângă biserica satului, împărtășea durerea familiei Pârvu pricinuită de arestarea fiului lor, deoarece din cei nouă frați ai ei, o parte fuseseră la rându-le anchetați sau arestați de regimul comunist.

Fiind în grădina de lângă drumul ce merge de la Viaductul Poiana Largului spre Petru Vodă pentru prășitul porumbului, mama zice deodată: „Uite-l pe Iosif!” Și amândouă au rămas înmărmurite la vederea unui om care trecea pe drum. Ba chiar bunica a scăpat grebla din mână... Era un „trecător străin”, tânăr, slab, doar carne și oase, mergea aplecat și îngândurat. Era încălțat cu papuci de gumă, îmbrăcat cu o flanelă de lână împletită de casă, cu pantaloni din șiac, țesuți la stative de mâini harnice de gospodină, cu o pălăriuță țărănească pe cap și cu o trăistuță în spate. După ce a dat binețe și a trecut de ulița noastră, bunica se întreba foarte afectată și îndurerată: „Ce-o să zică Anica când o să-l vadă după atâția ani de suferință? Săraca, este atât de bolnavă și de slabă și mereu s-a rugat să nu moară până ce nu-și va vedea băiatul ei ieșit din închisoare!” Și amândouă au vorbit cu atâta însuflețire, încât am păstrat în mintea mea de copil acele vorbe și acel moment de o încărcătură emoțională deosebită.

Acel „trecător străin” era Părintele Justin Pârvu, care după șaisprezece ani și ceva de temniță grea fusese eliberat în urma Decretului de grațiere a tuturor deținuților politici din România. Părintele venea din pușcărie unde altundeva decât acasă. Mai târziu am înțeles din povestirile Sfinției Sale calvarul prin care a trecut atât el, cât și toată floarea culturii, intelectualității și spiritualității românești. Acolo, această elită a neamului a adus lui Dumnezeu jertfa supremă și acolo în închisori, după mărturia Părintelui, s-au „creat caractere și au conferit morală indivizilor, au creat patrioți pentru că deținuții n-au confundat niciodată pe torționari și gardieni cu poporul român”².

² Adrian Alui Gheorghe, *Părintele Justin – daruri duhovnicești*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010, p. 48.

Părintele se întoarce din pușcării foarte slăbit fizic, dar fortificat duhovnicește, poartă, deopotrivă, și stigmatele închisorilor, dar și roua Duhului Sfânt câștigată prin multă răbdare și încercare. Ieșea de după gratii călit. Venea în lumea așa-zisă liberă el, care câștigase acolo libertatea întru Duhul Sfânt, căci „unde este Duhul Domnului, acolo este libertatea” (II Corinteni 3, 17). Venea din creuzetul suferințelor pregătit să aline suferințe în lumea care gemea de atâtea neazuri. Venea din închisoarea cea mică în închisoarea cea mare, căci tot lagărul socialist era o închisoare în care popoare întregi erau ținute într-o detenție diabolică bine dirijată și orchestrată.

Părintele nu se mai putea duce la Mănăstirea Durău, deoarece aceasta fusese închisă în urma Decretului 410/1959, care viza monahismul românesc și slăbirea acestei forțe de avangardă a Bisericii. Aplicarea decretului privind Mănăstirea Durău s-a făcut prin decizia nr. 14/1959 a Arhiepiscopiei Iașilor, în care se dispun măsuri pentru reducerea personalului monahal în toate mănăstirile și schiturile, iar

Mănăstirea Durău, raionul Piatra Neamț, găsindu-se în perimetrul vetrelor de sat pentru noua așezare a strămutaților din zona lacului de acumulare a Hidrocentralei Bicaz, se desființează: terenul de circa 30 ha se cedează Sfatului Popular Regional (regiunea Bacău) pentru așezarea noului sat Durău. Biserica Mănăstirii Durău se trece biserică parohială la noua parohie Durău³.

Viețuitorii din Durău au fost trimiși la alte mănăstiri, în special la Mănăstirea Bistrița, alții au fost anchetați și închiși pentru perioade mai scurte sau mai lungi sau au fost trimiși pur și simplu acasă acuzați de diverse fapte inventate. Pentru credincioșii de pe Valea Muntelui, închiderea Mănăstirii Durău și împrăștierea călugărilor de aici a constituit o mare durere sufletească și a însemnat cu adevărat „urâciunea pustiirii în locul cel sfânt” (Matei 24, 15). Decenii în șir, Mănăstirea Durău a reprezentat mângâierea în neazuri și întărirea în credință a multor suflete îndurerate atât din zonă, cât și din Ardeal.

Și chiar dacă n-ar fi fost închisă mănăstirea de metanie a Părintelui, cu siguranță nu ar fi avut voie să meargă acolo. Despre incertitudinea Sfinției Sale ca deținut politic își amintește cu nostalgie: „[...] am mers acasă, pentru că nu îmi dădea voie Securitatea să mă reînchinoviez la o mănăstire. Asta era singura mea dorință – să revin la mănăstire, după care îmi ardea sufletul”⁴.

Mai mult, la ieșirea din pușcărie, Părintelui Justin i s-a impus ca nicidecum să nu se întoarcă în viața monahală, fiind obligat să dea o declarație

³ + Emilian Lovișteanul, „Monahismul din Moldova și Decretul 410/1959”, în vol. *Răstignirea monahismului românesc: Decretul 410/1959*, Editura Doxologia, Iași, 2009, pp. 30-31.

⁴ *** *Ne vorbește Părintele Justin*, vol. III, Fundația „Justin Pârveu”, Petru Vodă, 2015, p. 43.

în care se angaja referitor la domiciliu și profesia de urmat: „La data de 6 mai am fost pus în libertate, fiind grațiat de restul pedepsei. După punerea în libertate mă stabilesc cu domiciliu în Poiana Teiului temporar, iar în cazul în care mă voi stabili în altă parte fiind încadrat în câmpul muncii, mă oblig că voi anunța organele în drept”⁵.

Din declarația de mai sus rezultă clar că Părintelui i s-a impus ca reședință locul său de naștere și nu ultimul domiciliu pe care l-a avut atunci când a fost arestat, și anume localitatea Ceahlău, regiunea Bacău, pe teritoriul căreia se afla Mănăstirea Durău⁶. Pe de altă parte, în înțelepciunea lui, Părintele, care avea gândul la revenirea în vreo mănăstire, pune problema posibilității schimbării domiciliului. În acest moment crucial, Părintele nu avea nici un gând de a sfida regimul comunist, care deja se instaurase puternic în România și în toate statele „satelit” ale lagărului comunist – căci toți cei de după gratii și cei din afara lor știau bine lucrul acesta –, dar avea nădejdea că Dumnezeu lucrează minuni în poporul Său și că jertfa martirilor nu poate fi în zadar. Astfel Părintele, trecut prin vâltorile vremurilor, biruiește aparenta înfrângere, căci, „când sunt slab, atunci sunt tare” (Filipeni 1, 21) prin nădejdea biruinței, după crezul exprimat de Radu Gyr:

Înfrânt nu ești atunci când sângeri,
Și nici când ochii în lacrimi ți-s,
Adevăratele înfrângeri,
Sunt renunțările la vis⁷.

Astfel, „nădejdea care nu rușinează niciodată” (Romani 5, 5) l-a întărit pe Părintele în anii grei și l-a înțelepțit să perceapă viitorul nu după voia oamenilor, ci după voia lui Dumnezeu, să vadă totul nu prin prisma istoriei lumii și a istoriei teologiei, ci prin prisma teologiei istoriei.

După amnistia din 1964 au fost folosite proceduri de integrare în societate a tuturor deținuților, cu precizarea clară ca monahii să nu se mai întoarcă în mănăstiri. Din acest motiv, singurul loc unde Părintele putea să tragă era căldura casei părintești și dragostea mamei, căci, între timp, tata Gheorghe murise.

⁵ *Ibidem*, p. 216.

⁶ *Dosarul CNSAS P. 013516*, vol. 3, f. 22r, *apud* Filotheu Bălan, *Viața Cuviosului Justin Pârou*, vol. I, Mănăstirea Petru Vodă, 2016, p. 294.

⁷ Radu Gyr, *Îndemn la luptă*, în vol. *Poeți după gratii*, Mănăstirea Petru Vodă, 2010, p. 89.

II. Starea satului natal la momentul eliberării Părintelui Justin

În satul natal, în perioada războiului și în anii care au urmat, s-au acumulat multe răni în acest timp: mulți bărbați tineri, unii căsătoriți și cu prunci acasă, muriseră pe front, un pomelnic întreg cu nume de eroi, printre care este și fratele Părintelui, Nicolae Pârvu⁸.

Tablou realizat de
pr. V. Păvăleanu în anul 1983

Unii de-abia veniseră din prizonierat din Siberia, după ani întregi de martiriu și umilință, și acum încercau reluarea cursului unei vieți normale. Alții erau veniți din pușcării, ca și el, nu puțin la număr, fiecare cu rănilile sufletești și fizice proprii. Numele acestora, perioadele și locurile de detenție, dar și elogiul jertfei și demnității acestor munteni au fost descrise, în urma unei munci migăloase, de un fiu al locurilor, profesorul Dorel Rusu⁹.

O consecință firească a jertfelor de pe câmpurile de luptă era în satul natal al Părintelui durerea multor văduve de război, a multor copii orfani și a multor mame pe obrazul cărora lacrimile nu s-au mai uscat niciodată. Asemenea atrocități vor fi evocate peste timp de martori oculari¹⁰.

⁸ Smaranda Florian, Petru Bâia, *Teiul din mijlocul munților. Monografia comunei Poiana Teiului*, Editura Capriccio, Piatra Neamț, 2015, pp. 225-229.

⁹ Dorel I. Rusu, *Steaua blestemată*, vol. I și II, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamț, 2013-2014.

¹⁰ Grigore Caraza, *Aiud însângerat*, ediția a II-a, Editura Conta, Piatra Neamț, 2007, p. 10.

În anii '60, alți fii ai satului erau amenințați, anchetați sau arestați sub acuzare de chiaburie sau de practicarea unor meserii nedeclarate la fisc, considerați, după expresia binecunoscută în epocă, „dușmani ai poporului”. În zona de munte, o perioadă a existat amenințarea colectivizării, dar regimul

Viaductul în construcție, cu puțin timp înainte de eliberarea Părintelui Justin

a ajuns la concluzia că aici solul de categorie inferioară este puțin productiv, condițiile climaterice sunt vitrege, dar și suprafețele arabile sunt mici și improprii cultivării mecanizate. În cele din urmă s-a renunțat la această „măreață operă socialistă”, însă în schimb s-au impus taxe foarte mari, împovărătoare până la sufocare pentru necolectivizații din toate zonele, mai ales pentru cei de la munte.

Pentru cei de la Gura Largului s-a adăugat povara strămutărilor cu scopul de a face loc Lacului de acumulare Bicaz. Aceștia, după ce au fost în război și din mila Domnului s-au întors acasă, după ce s-au căsătorit și apoi și-au construit o casă, în condițiile grele de atunci, în 1956-1960 au trebuit să se strămute unii pe Valea Largului, alții în alte localități mai

Biserica „Sfântul Nicolae”, de lângă Pietra Teiului, strămutată în 1960

apropriate sau mai îndepărtate. Au fost dărâmate și bisericile de sub oglinda lacului, și doar unele strămutate în diferite locuri. Unele dintre ele erau monumente istorice, ca, de exemplu, biserica din satul Răpciune, comuna Ceahlău, strămutată la Muzeul Satului din București, altele construite recent cu mari sacrificii ale enoriașilor, în condiții de război și de foamete, ca Biserica din Hangu, terminată și sfințită

în 1948 și dărâmată prin dinamitare în 1958, deoarece era singura biserică construită din beton cu armătură foarte puternică. Unele biserici strămutate aveau împrejur mulțimea mormintelor cu moșii și strămoșii cei din veac adormiți și așezați sub streășina sfintelor lăcașuri, cum ar fi biserica din Chirițeni, altele, de un pitoresc aparte, au fost embleme ale Văii Bistriței, ca Biserica „Sfântul Nicolae” din Poiana Teiului, loc drag din copilărie și Părintelui. Aici copilul și elevul de școală primară Iosif venea la cumpărături, trimis de învățătorii săi, despre care povestește cu mult har și, de ce nu, cu mult haz¹¹.

Astăzi doar Piatra Teiului amintește de măreția vremurilor trecute, cu crucea, care altădată trona pe lăcașul Domnului¹².

La întoarcerea din detenție, Părintele a găsit în preajma casei părințești rude, strămutate de sub oglinda lacului. Despre drama strămutărilor și starea locurilor natale la ieșirea sa din pușcării, Părintele mărturisește peste ani: „Dar era o frumusețe, măi! Ceahlăul era plin de biserici, unde acum este numai apă. Au fost dinamitate. După 16 ani, când am ieșit din închisoare, când am văzut locurile acestea, m-am minunat, că n-am cunoscut nimic din ce era. Pe Valea Bistriței era acum un pustiu negru. Ce frumusețe de biserici pictate, și zăceau acum dedesubt, în adâncul apelor. Că nici peștele ăsta al lacului nu mai are nici un gust. Păi câte lacrimi au vărsat bătrânii ăștia când și-au văzut casele dărâmate [...]”¹³.

Deci suferința Părintelui se întâlnea cu suferința consătenilor săi și a unui neam întreg. Crucea jertfelniciei lui se contopea, într-o unire mistică și plenară, cu povara crucilor duse de fiecare, chiar în libertate fiind, înconjurat de un neam întreg, și din preaplinul experienței duhovnicești acumulate, va ușura purtarea acestui semn al biruinței de către toți aceia care vor alerga cu crucea lor mică, personală, sub umbra crucii celei mari pe care Părintele a dus-o, după cuvântul din celebra *Doină* a lui Eminescu: „ca să-ți mântui neamul tău!”

La scurt timp după venirea acasă din închisori a Părintelui Justin, mama Anica, cea cu chip de sfântă, după jalea celor peste șaisprezece ani de așteptare și de adevărată crucificare, a trecut la Domnul, ducând dincolo bucuria de a-și fi văzut fiul ei cel mic venit de după gratii. Mama sa a suferit

¹¹ Jerom. Teognost, *Părintele Justin Pârvo și bogăția unei vieți dăruite lui Hristos*, vol. I, Editura Credința Strămoșească, 2005, pp. 20-28.

¹² Crucea de pe Piatra Teiului a fost așezată în 1990 la inițiativa preotului Vasile Păvăleanu, în memoria suferințelor tuturor strămutaților de sub oglinda lacului de acumulare și a dărâmării sfintelor altare.

¹³ *Amintiri din copilăria Părintelui Justin (II)*, interviu în „Glasul monahilor”, nr. 8 (22), august 2005, p. 23.

mult pentru arestarea Părintelui, într-o vreme l-a crezut mort și făcea pomeneire pentru el și spunea Părintele, amintindu-și peste ani, că atunci când mama îl pomenea la morți, parcă îi mergea mai bine acolo în pușcărie¹⁴.

Despre durerea mamei din timpul detenției sale, precum și despre revederea cu ea, după șaisprezece ani de detenție, Preacuvioșia Sa, cu ochii umezi, a menționat după mai multe decenii: „Mama a auzit atunci că eu am fost executat și ea tot timpul a crezut că eu am murit. Așa a rămas mama, opt ani nu a știut ce-i cu mine. După opt ani, cum vă spuneam, am avut voie să scriu o carte poștală și am și scris și eu acasă, dar nu a putut să creadă. Biata mama, ce-o mai pătimit! Și au trebuit să treacă șaisprezece ani s-o găsesc pe mama acasă bolnavă de pelagră și nu mai era mama întreagă cu mintea, se îmbolnăvisese de atâta durere și de dorul meu. Eu eram copilul ei cel mai iubit. Eu am venit în mai și ea n-a mai trăit decât până anul următor, în ianuarie. Avea momente de luciditate, dar foarte puține – n-am putut să o conving nicicum. Îi spuneam eu: «Mamă, uite, eu sunt, băiatul tău». Dar n-aveam pe cine să conving. Eu fusesem băiatul cel mai mic și mai drăgăstos, m-am dus la mănăstire și eram feciorul mamei, ca mamele, măi! Era mare lucru pentru ei, veneam în sat, făceam slujbe. Venea lumea la biserică numai să se uite cum e popa cel tânăr. Și veneam de la Călugăreni pe jos (este vorba despre procesiunea cu Icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Durău), nu mâncam nimic, veneam 12 km. Îmi aduceau oamenii mâncare și eu nu mâncam nimic, habotnicie serioasă. Eram foarte habotnic când am intrat în mănăstire la început”¹⁵.

Părintele povestea adesea cu duioșie despre mama sa, „care a fost legată în credința ei trup și suflet de Ortodoxie”¹⁶, iar zicerile sale despre mama emană aceleași sentimente și aceeași măiestrie artistică, literară și emoțională ca a marilor scriitori din literatura română sau universală. De

¹⁴ *** *Ne vorbește Părintele Justin*, vol. III, pp. 37-38.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Adrian Alui Gheorghe, *Părintele Iustin Pârrou și morală unei vieți câștigate*, Editura Credința Strămoșească, p. 51.

fiecare dată când venea la vreuna dintre bisericile satului, se oprea la mormintele părinților și ale surorilor, făcând cuvenita pomenire, și se lăsa troienit de triste aduceri aminte, manifestând întotdeauna o vie și pioasă recunoștință.

Satul Petru Vodă, familia din care provine, precum și comunitatea parohială păstorită de vrednicul preot Ioan Petrescu au avut o mare influență în formarea duhovnicească, morală, practică, socială, culturală, tradițională și intelectuală a Părintelui. Satul, familia și parohia, iată cei trei stâlpi pe care se sprijină și formarea individuală a persoanei umane, dar și societatea. Sunt valori inestimabile, unice și inconfundabile pe care Părintele le-a prețuit foarte mult și la care făcea referire adesea în amintirile, interviurile și povățuirile sale. Constituie matricea dăinuirii noastre românești și creștinești cu cele două dimensiuni: orizontală și verticală.

Biserica din vremea copilăriei Părintelui

În baza dimensiunii orizontale, în familie, în sat și în parohie, omul este legat indisolubil de semenii săi într-o simbioză și unitate întreolaltă cu toată suflarea de la mic la mare, de la tânăr la vârstnic, cu toții într-un prezent continuu, într-o solidaritate umană și la bine, și la rău, și la botez, și la nuntă, și la înmormântare, dar și într-o solidaritate și cu trecutul, cu moșii și strămoșii, cu cei de sub glie și cu responsabilitatea pentru generațiile viitoare prin naștere de prunci și creșterea lor cu bună rânduială. În această dimensiune și-au desfășurat cursul vieții satul, familia și comunitatea parohială la noi, românii, de-a lungul istoriei noastre, căci pe bună dreptate „veșnicia s-a născut la sat”, după zicerea lui Lucian Blaga. Așa au trăit sătenii de pe Valea Largului cea atât de dragă Părintelui, atmosferă în care s-a format în anii copilăriei.

La această dimensiune se adaugă și cea verticală, adică raportarea persoanei, a familiei, a satului ca entitate social-comunitară și parohială la Dumnezeu, la ceea ce este absolut și veșnic. Străbunii noștri nu s-au raportat la ideologii sociale, politice sau progresiste născocite de oameni, ci la Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos, n-au avut „împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă”, ci au avut un singur Împărat, pe „Împăratul împăraților și Domnul Domnilor” (I Timotei 6, 15), pe „Domnuț și Domn din cer”, precum zice colinda, pe „Cel ce șade de-a dreapta Tatălui și iarăși va să vină să judece viii și morții, a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit”.

Aceste două dimensiuni, verticală și orizontală, constituie semnul întru care este binecuvântat neamul nostru românesc, dar și crucea răstignirii noastre în istorie. Din acest motiv Părintele ținea foarte mult la sat, la familie și la parohie, și slujind în satul natal, prima dată ca preot după venirea din detenție la o slujbă de Înviere, la începutul anilor '70, având în față tot cimitirul ca o mare de lumini datorită lumânărilor aprinse la căpătâiul răposaților, a afirmat cu o bucurie a Duhului Sfânt: „O dovadă mai mare decât cea a Scripturilor că Hristos a înviat este această manifestare a bucuriei și credinței în Înviere”.

Despre rolul bisericii și comunității parohiale sau sătești, Părintele a dat următoarea mărturie, citându-l pe cel mai mare istoric al românilor: „Nicolae Iorga spunea că satul și Biserica au emancipat România, una i-a dat dimensiunea civilizației umane, cealaltă i-a dat dimensiunea sacrului, iar popoarele care au sacralitate în ființa lor au și destin, au și loc în istorie”¹⁷.

Preotul Ioan Petrescu, parohul din vremea copilăriei Părintelui Justin, a rămas în conștiința satului ca unul dintre cei mai vrednici slujitori ai altarului din toată istoria acestor meleaguri. A fost și învățător și dascăl de religie, a înființat o Bancă populară în sat pentru prosperitatea locuitorilor din zona rurală, a renovat biserica și era oarecum aspru cu elevii de la școală, dacă nu învățau cum trebuie, aplicând cu autoritate și cu tact pedagogic cuvenitele pedepse conform obiceiului vremii. A făcut și casa parohială, care se păstrează până astăzi, iar Părintele Justin, vizitând peste ani preoții care s-au succedat aici, își aducea aminte cu emoție sfântă de vremea copilăriei, când venea la spovedanie trimis de mama Anica, cu două ouă în buzunar pentru a le da părintelui duhovnic, plată pentru osteneala sa. „Și azi îmi tremură genunchii când urc acest pripor spre casa parohială, care pentru noi atunci era un loc al judecății”, așa zicea Părintele Justin când venea în vizită pe la această casă la trecerea sa prin satul natal. Tot despre spovedania din anii copilăriei și despre starea de spirit în preajma marilor sărbători ale creștinătății, Părintele, nonagenar acum,

¹⁷ Adrian Alui Gheorghe, *Părintele Justin Pârâu – daruri duhovnicești. Convorbiri*, p. 33.

își amintește: „Mergeam cu toții la biserică și acolo cântam împreună cu dascălii, cu învățătorii, făceam dezlegarea de post pentru spovedanie, apoi urma și spovedania, încât ni se dădea în primele două săptămâni ale postului și canon, ce aveam de făcut pentru ispășirea greșelilor și păcatelor noastre. Ne dădea cel puțin câte 500 de metanii cam în tot Postul, pentru cele patru sute sau, poate, șase sute de pozne pe care le făceam. Și apoi ne apropiam cu cutremur și cu frică de marea sărbătoare a Învierii Domnului. Nu mai spun câtă grijă aveam în timpul Postului Mare, când ni se preda la lecție despre Patimile Mântuitorului nostru Iisus Hristos!”¹⁸.

Această minunată icoană a copilăriei creștine din ținuturile natale scoate în evidență, în egală măsură, chipul preotului, al dascălului de la strană, al învățătorului satului care, umăr la umăr și gând în gând, erau reperele și factorii ce contribuiau esențial și ființial la o educație creștină pleneră și perenă. Cu siguranță, Părintele, copilul-școlar de atunci, îl are în vedere pe dascălul satului, pe nume Nicolae Pavel, care locuia în vecinătatea casei sale părintești, care învățase la școala de muzică bisericească de la Mănăstirea Neamț în 1925-1928 cu celebrul profesor Victor Ojog, iar din 1928 a fost primul cântăreț angajat al Parohiei Coroiu (numită mai târziu Petru Vodă). I-a secondat pe preoții de aici până în anul 1987, fiind cel mai longeviv cântăreț de pe Valea Bistriței, cu o voce deosebit de frumoasă, cu o prestață morală foarte apreciată de enoriași, cu o acrivie tipiconală mănăstirească și, în paralel, muncitor la pădure sau la câmp, ca toți consătenii săi, și cu familie numeroasă.

Pe preotul, dascălul (învățător sau cântăreț bisericesc) și alte personalități de pe vremea copilăriei sale, cu impact puternic în formarea tinereții școlare, Părintele îi prezintă ca exemple de urmat în vremurile moderne. Iată ce zice: „Cateheze ar trebui să facă fiecare preot cu parohia sa, cum a fost pe vremea mea, când părintele cu dascălul și alte personalități ale satului se uneau și organizau tabere de vacanță, în care făceau cateheze cu elevii, se discutau lucruri și de cultură, și practice, și se și bucurau de frumusețea vieții”¹⁹.

Tot preotul Ioan Petrescu a strămutat școala satului, care la începuturile ei era lângă biserică Coroiu, la confluența pârâului cu același nume cu pârâul Largu, pământul aparținând de fapt parohiei. În acest loc a făcut primele două clase primare și copilul Iosif Pârnu. Clădirea mică, asemenea unei case țărănești, a acestei școli a fost mistuită total într-un incendiu, după care s-a strămutat în locul unde a rămas până astăzi, grație unui bătrân singur și fără urmași, pe nume Grigorie Gălbează, care a lăsat și casa, și pământul

¹⁸ *** *Ne vorbește Părintele Justin*, vol. III, p. 6.

¹⁹ *** *Din învățăturile și minunile Părintelui Justin*, Fundația „Justin Pârnu”, Petru Vodă, 2013, p. 27.

în folosul școlii, unde Părintele a terminat școala primară. Soții Ioan și Ana Ursu au fost învățătorii copiilor din acea vreme și de multe ori Părintele, cu umorul specific, își aducea aminte de notele primite sau de corvezile făcute tinerei familii de învățători, cum ar fi, bunăoară, trimiterea lui pe jos în timpul orelor de curs pentru a aduce carne de la evreii negustori din Poiana Teiului²⁰, aceasta însemnând o distanță de cinci-șase kilometri. Despre acei ani de școală, Părintele își amintea cu duioșie la împlinirea vârstei de 90 de ani: „De aceea, astăzi, dacă am privit și privesc în urmă și mă gândesc la tot ceea ce a fost frumos: anii copilăriei când eram într-o școală câte 120 de copii, când ne împărțeam noi frumos în două rânduri, un rând care mergea spre nordul satului și altul care mergea în sudul satului... Șir de copii și frumoși, și voioși, care când întâlneam un bătrân: «Bună ziua!», «Bună seara!», când întâlneam preotul, scoteam pălăriuțele: «Sărut mâna, Părinte!». Și așa petreceam Posturile Mari”²¹.

Clădirea acestei școli a suferit mai multe transformări de-a lungul timpului, iar astăzi, datorită ajutorului spiritual, material și financiar acordat de elevul de odinioară, poartă numele Școala Gimnazială „Justin Pârvu”.

Dragostea deosebită pentru satul natal a Părintelui Justin reiese și din faptul că, fiind tânăr diacon sau preot la Mănăstirea Durău, a venit aici de câteva ori, aducând în procesiune icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Mănăstirea Durău în perioade de secetă. Aceste procesiuni se făceau la inițiativa Părintelui, el îl convingea pe stareț pentru binecuvântare și pe ceilalți părinți pentru a-l însoți, apoi anunța preotul din sat și consătenii care ieșeau cu prapuri și în dangăt de clopot și în curtea bisericii se făcea slujbă. Sătenii mai în vârstă își aduc aminte că însuși Părintele citea la biserica din satul Petru Vodă *Acatistul Acoperământului Maicii Domnului* și rugăciunile pentru ploaie. Jertfelnicia, râvna și bucuria extraordinară a acestor procesiuni Părintele le va evoca peste decenii în cuvinte cu puternică încărcătură emoțională. Apoi, tot în procesiune, plecau înapoi spre Mănăstirea Durău, cu „Sfânta”, sau spre alte localități, pentru mângâierea credincioșilor de acolo. Și minunea se petrecea. Îndată venea ploaia.

Despre procesiunea cu „Sfânta de la Durău”, au rămas amintirii vii în sufletul Părintelui, precum însuși mărturisește: „Durăul mai are o taină: icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care mi-a rămas și mie în suflet. Icoana Maicii Domnului se scotea după Paști, după Izvorul Tămăduirii, și se mergea cu ea prin sate, în pelerinaj, pe la Hangu, Poiana Teiului, Galuș, se ajungea până la 30-50 km distanță”²². Părintele își amintește și

²⁰ Ierom. Teognost, *op. cit.*, vol. I, pp. 24-28.

²¹ *** *Ne vorbește Părintele Justin*, vol. III, p. 6.

²² *** *Ne vorbește Părintele Justin*, vol. I, Editura Fundației „Justin Pârvu”, Petru Vodă, 2011, p. 35.

de ultimul său pelerinaj cu Icoana Maicii Domnului, care a constituit un semn pentru el, întrucât avea să urmeze arestarea lui. Iată ce spune după ani și ani: „În 1948, în luna mai, după Paști, fusesem cu icoana pe la Farcașa, prin Poiana Teiului și o aduceam acasă. Eram într-o caleașcă, eu în stânga icoanei, Părintele Hrisostom în dreapta, și la vreo 4-5 km de mănăstire, am auzit un zăngănit, de parcă s-a spart ceva. Mă uit la icoană atent și nu văd nimic. Mă uit și la Părintele Hrisostom și mă plec mai jos și văd: colțul sticlei era spart în diagonală. Asta se auzise... În sfârșit, am ajuns la mănăstire și s-a făcut, după obicei, Acatistul Bunei Vestiri, s-a pus icoana la locul ei și i-am povestit Părintelui Stareț întâmplarea, că iată, aici în colț s-a spart sticla. Părintele, cam surprins, îmi zice: «Măi să știi, e un semn, ceva». Și, într-adevăr, a fost un semn, pentru că eu, după vreo două săptămâni, am fost arestat și am revenit la mănăstire, la icoană, după vreo 17 ani”²³.

Numele satului Petru Vodă și al trecătorii de peste muntele omonim, cu rezonanță istorică, provine nu de la Petru Rareș, cum se afirmă adesea, chiar în mediile istorice, căci acest toponim apare și în documentele Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt care delimitează hotărnicile Mănăstirii Neamțului înspre apus. Ci este legat de numele Voievodului Petru I Mușat (1375-1391), primul ctitor al Cetății Neamțului și ale cărui herghelii, necesare oștirii, erau așezate în această zonă montană. Când Petru Rareș (1528-1529; 1542-1546) trece pe Valea Bistriței de la Mănăstirea Bistrița spre Rarău și apoi spre Cetatea Ciceului în surghiunul său la sfârșitul primei domnii, așa precum spune cronica sau tradiția locală, acest nume deja exista și era foarte clar în toponimia zonei. Conform tradiției locale, Petru Rareș a trecut pe Valea Bistriței, pe la Gura Largului, unde exista Schitul Călugăreni sau Poienile unde, până astăzi, se păstrează brâul cu paftale de sidef, cu însemne voievodale, adică pirogravură cu chipurile Sfinților Împărați Constantin și Elena, atribuite acestui domnitor.

Brâul cu paftale de sidef aparținând domnitorului Petru Rareș

²³ *Ibidem*, pp. 35-36.